

ΕΙΡΗΝΗ, ΣΤΑΘΕΡΟΤΗΤΑ ΚΑΙ ΕΚΛΟΓΕΣ

Γενικές πληροφορίες για την έρευνα κοινής γνώμης

Την πρωτοβουλία για τη διεξαγωγή αυτής της έρευνας είχε το Κέντρο για τη Δημοκρατία και τη Συμφιλίωση στη Νοτιοανατολική Ευρώπη (CDRSEE, Θεσσαλονίκη) σε συνεργασία με το Ινστιτούτο του Ιδρύματος για την Ανοικτή Κοινωνία (FOSIM) στα Σκόπια και με την υποστήριξη του Υπουργείου Μακεδονίας-Θράκης. Τη διεξαγωγή της έρευνας ανέλαβε ο Δρ. Colin Irwin του Πανεπιστημίου «Queen's University of Belfast» και η καταγραφή των απόψεων του κοινού έγινε από το Κέντρο Εθνοτικών Σχέσεων των Σκοπίων μεταξύ της 14^{ης} και της 25^{ης} Μαρτίου με τη μέθοδο της προσωπικής συνέντευξης σε ένα αντιπροσωπευτικό δείγμα 1.600 ατόμων του ενήλικου πληθυσμού της ΠΓΔΜ από την άποψη της ηλικίας, του φύλου, της κοινωνικής τάξης, της πολιτικής ταυτότητας και εθνοτικής ομάδας καθώς και της γεωγραφικής περιοχής.

Η διερεύνηση των απόψεων των πολιτών σχετικά με την επίλυση διαφορών

Η ειρήνη και οι ειρηνευτικές διαδικασίες δεν είναι κάτι εύκολο. Η ΠΓΔΜ κατάφερε να μείνει έξω από τις πιο σοβαρές συγκρούσεις που έγιναν στα Βαλκάνια τα τελευταία χρόνια. Οι προσεχείς εκλογές πιθανότατα θα καθορίσουν όμως την εξέλιξη της ειρηνευτικής διαδικασίας σ' αυτή την περιοχή των Βαλκανίων.

Ποια είναι τα κρίσιμα προβλήματα που θα κληθεί να αντιμετωπίσει η επόμενη κυβέρνηση; Ποιες πολιτικές θα μπορέσουν ν' αντιμετωπίσουν αυτή την πρόκληση; Τι θα συμβεί αν αυτά τα προβλήματα δεν αντιμετωπιστούν και πώς θα πεισθούν οι πολίτες της ΠΓΔΜ να προσέλθουν στις εκλογές και να ψηφίσουν πολιτικούς που κατά τη γνώμη τους θα τους εξασφαλίσουν μακροπρόθεσμη ειρήνη και σταθερότητα;

Οκτώ σφυγμομετρήσεις της κοινής γνώμης στήριξαν την ειρηνευτική διαδικασία στη Β. Ιρλανδία, δίνοντας την ευκαιρία στους πολίτες της να εκφράσουν απόψεις τους σχετικά με το τι έπρεπε να γίνει. Η παρούσα έρευνα χρησιμοποίησε τις ίδιες μεθόδους που χρησιμοποιήθηκαν στη Β. Ιρλανδία έτσι ώστε οι κάτοικοι της ΠΓΔΜ να έχουν την ευκαιρία να εκφράσουν τις απόψεις τους για το τι μέλει γενέσθαι. Τα αποτελέσματα που παρουσιάζονται αναλυτικά παρακάτω καθώς και μια πλήρης έκθεση έχουν σταλεί σε όλα τα πολιτικά κόμματα του Κοινοβουλίου της ΠΓΔΜ καθώς και στην ΕΕ, στον ΟΑΣΕ και σε άλλους ενδιαφερόμενους εθνικούς και διεθνείς φορείς.

Αιτίες της έλλειψης σταθερότητας στην ΠΓΔΜ

Άνθρωποι από διαφορετικές πληθυσμιακές και γεωγραφικές ομάδες έχουν συχνά πολύ διαφορετική άποψη σχετικά με τα αίτια μιας ένοπλης σύρραξης και – στη συγκεκριμένη περίπτωση – την έλλειψη ειρήνης και σταθερότητας στο εσωτερικό της χώρας. Γι' αυτό και η πρώτη ερώτηση της δημοσκόπησης ζητούσε από τους ερωτηθέντες να χαρακτηρίσουν διάφορα προβλήματα ως «πολύ σημαντικό», «σημαντικό», «αρκετά σημαντικό», «ελάχιστα σημαντικό» ή «καθόλου σημαντικό». Ο Πίνακας 1 παραθέτει με φθίνουσα σειρά τα αποτελέσματα για τις δύο μεγαλύτερες κοινότητες – τη σλαβομακεδονική και την αλβανική

– και για εικοσιτέσσερις αιτίες (δίνεται για κάθε μία το ποσοστό αυτών που τη χαρακτήρισαν «πολύ σημαντική»). Παρατηρούμε ότι κάποιες από τις ανησυχίες είναι κοινές για τις δύο κοινότητες ενώ άλλες όχι.

Πίνακας 1. Αίτιες σύγκρουσης με σειρά σπουδαιότητας κατά τους Σλαβομακεδόνες και τους Αλβανούς της ΠΓΔΜ

	% «Πολύ σημαντικό»	Σλαβο-Μακεδόνες		Αλβανοί
1	Δράση αλβανικών παραστρατιωτικών ομάδων (Αλβανικός Εθνικός Στρατός)	85	Διακρίσεις σε βάρος μειονοτικών εθνοτικών ομάδων στην απασχόληση, την εκπαίδευση και τη γλώσσα	80
2	Ατελής αφοπλισμός του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού από το ΝΑΤΟ	78	Δράση σλαβομακεδονικής κομματικής αστυνομίας και παραστρατιωτικών ομάδων («Λέοντες», «Πόσκοκ»).	67
3	Μεγάλος αριθμός παράνομων όπλων στην περιοχή	74	Δωροδοκίες και πολιτική διαφθορά που υποσκάπτει τα δημοκρατικά θεμέλια του κράτους	66
4	Οργανωμένο έγκλημα με εμπλοκή επιχειρηματιών, παραστρατιωτικών και πολιτικών	70	Περιορισμένες οικονομικές ευκαιρίες για όλα τα κοινωνικά στρώματα	61
5	Δωροδοκίες και πολιτική διαφθορά που υποσκάπτει τα δημοκρατικά θεμέλια του κράτους	65	Κατάρρευση της οικονομίας της χώρας	58
6	Αμνηστία που καλύπτει ΟΛΑ τα σοβαρά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας	62	Οργανωμένο έγκλημα με εμπλοκή επιχειρηματιών, Παραστρατιωτικών και πολιτικών	56
7	Κατάρρευση της οικονομίας της χώρας	53	Προκατάληψη των ΜΜΕ και παραπληροφόρηση λόγω απροκάλυπτης κρατικής παρέμβασης	55
8	Περιορισμένες οικονομικές ευκαιρίες για όλα τα κοινωνικά στρώματα	52	Κακές διεθνотικές σχέσεις μεταξύ των πολιτικών της ΠΓΔΜ	53
9	Κακές διεθνотικές σχέσεις μεταξύ των κατοίκων της ΠΓΔΜ	48	Έλλειψη δημοκρατικής παιδείας μεταξύ των εκλεγμένων πολιτικών	46
10	Αδράνεια της διεθνούς κοινότητας	46	Κακές διεθνотικές σχέσεις μεταξύ των πολιτικών της ΠΓΔΜ	40
11	Η συμφωνία-πλαίσιο (Συμφωνία της Οχρίδας) προβλέπει υπερβολικές μεταρρυθμίσεις	43	Έλλειψη διαφάνειας στο σύνολο της κρατικής διοίκησης	36
12	Εκτοπισμένοι εντός της ΠΓΔΜ	42	Μεγάλος αριθμός παράνομων όπλων στην περιοχή	27
13	Διαμάχη με το Κοσσυφοπέδιο για τα σύνορα	42	Διαμάχη με το Κοσσυφοπέδιο για τα σύνορα	27
14	Έλλειψη διαφάνειας στο σύνολο της κρατικής διοίκησης	38	Ανάμιξη των θρησκευτικών ομάδων στην πολιτική	25
15	Κακές διεθνотικές σχέσεις μεταξύ των πολιτικών της ΠΓΔΜ	36	Η συμφωνία-πλαίσιο δεν προβλέπει τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις	25
16	Έλλειψη δημοκρατικής παιδείας μεταξύ των εκλεγμένων πολιτικών	35	Άνιση μεταχείριση των εθνοτικών ομάδων από τους διεθνείς οργανισμούς και τις ΜΚΟ	23
17	Άνιση μεταχείριση των εθνοτικών ομάδων από τους διεθνείς οργανισμούς και τις ΜΚΟ	32	Εκτοπισμένοι εντός της ΠΓΔΜ	19
18	Η συμφωνία-πλαίσιο δεν προβλέπει τις απαιτούμενες μεταρρυθμίσεις	32	Έλλειψη δημοκρατικής παιδείας μεταξύ των πολιτών της ΠΓΔΜ	17
19	Αμνηστία που καλύπτει ΟΛΑ τα σοβαρά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας	30	Αμνηστία που καλύπτει ΟΛΑ τα σοβαρά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας	15
20	Προκατάληψη των ΜΜΕ και παραπληροφόρηση λόγω απροκάλυπτης κρατικής παρέμβασης	26	Αμνηστία που καλύπτει ΟΛΑ τα σοβαρά εγκλήματα κατά της ανθρωπότητας	15
21	Ανάμιξη των θρησκευτικών ομάδων στην πολιτική	22	Αδράνεια της διεθνούς κοινότητας	12

22	Έλλειψη δημοκρατικής παιδείας μεταξύ των πολιτών της ΠΓΔΜ	16	Δράση παραστρατιωτικών ομάδων (Αλβανικός Εθνικός Στρατός)	10
23	Διακρίσεις μεταξύ εθνοτικών ομάδων στην απασχόληση, την εκπαίδευση και τη γλώσσα	13	Ατελής αφοπλισμός του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού από το ΝΑΤΟ	9
24	Δράση σλαβομακεδονικής κομματικής αστυνομίας και παραστρατιωτικών ομάδων («Λέοντες», «Πόσκοκ»).	13	Η συμφωνία-πλαίσιο (Συμφωνία της Οχρίδας) προβλέπει υπερβολικές μεταρρυθμίσεις	6

Το πρόβλημα της ασφάλειας είναι αυτό που απασχολεί περισσότερο τους Σλαβομακεδόνες. Πιο συγκεκριμένα, «η δράση αλβανικών παραστρατιωτικών ομάδων» είναι η κυριότερη ανησυχία τους (85% το θεωρούν «πολύ σημαντικό») και ακολουθεί ο «ατελής αφοπλισμός του Εθνικού Απελευθερωτικού Στρατού από το ΝΑΤΟ» στη δεύτερη θέση (78%) και «μεγάλος αριθμός παράνομων όπλων στην περιοχή» στην τρίτη (74%). Το πρόβλημα του οργανωμένου εγκλήματος και της διαφθοράς ακολουθούν στην τέταρτη και πέμπτη θέση.

Η διαφθορά και το οργανωμένο έγκλημα απασχολεί και την αλβανική κοινότητα· βρίσκονται στην τρίτη και έκτη θέση αντίστοιχα (67% και 56% δήλωσαν «πολύ σημαντικό»). Το πρόβλημα της ασφάλειας έρχεται δεύτερο, αλλά για την αλβανική κοινότητα είναι η «δράση της σλαβομακεδονικής κομματικής αστυνομίας και των παραστρατιωτικών ομάδων» που προκαλεί ανησυχία (67%). Ωστόσο, το σοβαρότερο πρόβλημά τους δεν είναι η ασφάλεια αλλά οι «διακρίσεις σε βάρος μειονοτικών εθνοτικών ομάδων στην απασχόληση, στην εκπαίδευση και στη γλώσσα» («πολύ σημαντικό» για το 80%).

Οι ανησυχίες των «λοιπών» εθνοτικών ομάδων στην ΠΓΔΜ (κυρίως Τούρκοι, Τσιγγάνοι, Σέρβοι και Βλάχοι) είναι κατά βάση ίδιες με αυτές των Σλαβομακεδόνων· η δράση των παραστρατιωτικών ομάδων των Αλβανών βρίσκεται στην πρώτη θέση.

Είναι προφανές ότι τα προβλήματα ασφαλείας που αντιμετωπίζει κάθε κοινότητα πρέπει να επιλυθούν ειδάλλως η μακροπρόθεσμη ειρήνη και σταθερότητα δεν είναι εφικτή. Επιπλέον για τους Αλβανούς και για ορισμένες από τις «λοιπές» εθνοτικές ομάδες είναι σημαντικό να αντιμετωπιστεί το θέμα των διακρίσεων. Πέραν αυτών, όλοι οι πολίτες της ΠΓΔΜ θεωρούν ότι το πρόβλημα της διαφθοράς στην κρατική διοίκηση και οι αποθαρρυντικές οικονομικές προοπτικές της χώρας συνιστούν τη σοβαρότερη απειλή για την επιτυχία της ειρηνευτικής διαδικασίας.

Έχει ενδιαφέρον η εξής παρατηρούμενη απόκλιση απόψεων σχετικά με τη Συμφωνία της Αχρίδας: για τους Σλαβομακεδόνες η άποψη ότι η συμφωνία προβλέπει υπερβολικές μεταρρυθμίσεις βρίσκεται στην ενδέκατη θέση στην κατάταξη των σημαντικότερων αιτιών αποσταθεροποίησης της περιοχής («πολύ σημαντικό» για το 43% των ερωτηθέντων) ενώ για τους Αλβανούς, η αντίθετη άποψη, ότι δηλαδή η συμφωνία δεν είναι αρκετά τολμηρή, έρχεται 15^η σε σπουδαιότητα (25%). Είναι σαφές ότι η συμφωνία πλαίσιο αυτή καθ' αυτή δεν είναι μείζον πρόβλημα για καμία από τις δύο κοινότητες, παρόλο που τα αποτελέσματα της στο θέμα της ασφάλειας, της ισότητας και του κράτους δικαίου δεν είναι ακόμη προφανή.

Προτεραιότητες για την εδραίωση της ειρήνης και της σταθερότητας

Στο δεύτερο ερώτημα ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να διαβάσουν μια λίστα 24 βημάτων που θα μπορούσαν να εξασφαλίσουν την εδραίωση και τη σταθερότητα στην ΠΓΔΜ. Για κάθε μία από αυτές τις προτάσεις τους ζητήθηκε να δηλώσουν αν είναι κάτι που θεωρούν «απαραίτητο», «επιθυμητό», «αποδεκτό», «ανεκτό» ή «απαράδεκτο» στα πλαίσια μιας επιτυχημένης ειρηνευτικής διαδικασίας. Ο Πίνακας 2 παραθέτει τα αποτελέσματα με σειρά σπουδαιότητας για τις δύο μεγάλες κοινότητες της ΠΓΔΜ. Και εδώ, κάποιες από τις προτεραιότητες για την εδραίωση της ειρήνης και της σταθερότητας είναι κοινές ενώ άλλες διαφέρουν.

Πίνακας 2. Οι προτεραιότητες των Σλαβομακεδόνων και των Αλβανών για την εδραίωση της ειρήνης και της σταθερότητας

	% «απαραίτητο»	Σλαβο-μακεδόνες		Αλβανοί
1	Αποτελεσματικά μέτρα κατά των παραστρατιωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος	83	Κρατικό αλβανόφωνο Πανεπιστήμιο	85
2	Ενίσχυση του κράτους δικαίου	75	Πλήρης εφαρμογή της Συμφωνίας της Αχρίδας	84
3	Ουσιαστική ανεξαρτησία των δικαστηρίων	75	Αποφασιστικά μέτρα για την πρόληψη διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής	82
4	Ελεύθερες και δίκαιες εκλογές	72	Ελεύθερες και δίκαιες εκλογές	80
5	Επισκευή των σπιτιών των εκτοπισμένων και προστασία τους	72	Ανάπτυξη της τοπικής διοίκησης	78
6	Μεγαλύτερη προσπάθεια από την πλευρά της Διεθνούς Κοινότητας για την απομάκρυνση των παράνομων όπλων από την περιοχή	69	Αναλογική εκπροσώπηση για όλες τις εθνοτικές ομάδες στη δημόσια διοίκηση, στην αστυνομία και τον στρατό στην ΠΓΔΜ	78
7	Στρατηγικό σχέδιο για την εξάλειψη της κοινωνικής παρακμής και της φτώχειας	68	Ενίσχυση του κράτους δικαίου	77
8	Παραμονή στρατηγικών βιομηχανιών και πόρων υπό τον έλεγχο του κράτους	58	Στρατηγικό σχέδιο για την εξάλειψη της κοινωνικής παρακμής και της φτώχειας	73
9	Επίλυση του ζητήματος του ονόματος της ΠΓΔΜ	51	Επισκευή των σπιτιών των εκτοπισμένων και διασφάλιση της ασφάλειας τους	67
10	Προσχώρηση στην ΕΕ	50	Ουσιαστική ανεξαρτησία των δικαστηρίων	66
11	Αποφασιστικά μέτρα για την πρόληψη διακρίσεων λόγω εθνοτικής προέλευσης	43	Στρατηγικό σχέδιο για την εδραίωση της εμπιστοσύνης μεταξύ των διαφόρων εθνικών ομάδων	66
12	Μη ανάμιξη των θρησκευτικών κοινοτήτων στην πολιτική	40	Προσχώρηση στην ΕΕ	62
13	Ανάπτυξη της τοπικής διοίκησης	34	Ένταξη πρώην παραστρατιωτικών στην κοινωνία	59
14	Διαφάνεια στην παροχή οικονομικής βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ	32	Παραμονή στρατηγικών βιομηχανιών και πόρων υπό τον έλεγχο του κράτους	54
15	Διεθνής βοήθεια για τη δημιουργία νέων διοικητικών θεσμών και την ενίσχυση των υπαρχόντων	27	Διεθνής βοήθεια για την δημιουργία νέων διοικητικών θεσμών και την ενίσχυση των υπαρχόντων	49
16	Αποφασιστικά μέτρα για την πρόληψη διακρίσεων λόγω φύλου	27	Αποτελεσματικά μέτρα κατά των παραστρατιωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος	45

17	Στρατηγικό σχέδιο για την εδραίωση της εμπιστοσύνης μεταξύ των διαφόρων εθνοτικών ομάδων	26	Μεγαλύτερη προσπάθεια από την πλευρά της Διεθνούς Κοινότητας για την απομάκρυνση των παράνομων όπλων από την περιοχή	40
18	Διεθνής έλεγχος των δραστηριοτήτων καίριων Υπουργείων	23	Αποφασιστικά μέτρα για την πρόληψη διακρίσεων λόγω φύλου	38
19	Πλήρης εφαρμογή της Συμφωνίας της Οχρίδας	13	Μη ανάμιξη των θρησκευτικών κοινοτήτων στην πολιτική	38
20	Κατασκευή νέων κατοικιών για τους εκτοπισμένους στο εσωτερικό της ΠΓΔΜ	10	Διαφάνεια στην παροχή οικονομικής βοήθειας από διεθνείς οργανισμούς και ΜΚΟ	37
21	Αναλογική εκπροσώπηση για όλες τις εθνοτικές ομάδες στη δημόσια διοίκηση, στην αστυνομία και τον στρατό της ΠΓΔΜ	8	Διεθνής έλεγχος των δραστηριοτήτων καίριων Υπουργείων	33
22	Ένταξη πρώην παραστρατιωτικών στην κοινωνία	6	Επίλυση του ζητήματος του ονόματος της ΠΓΔΜ	25
23	Κρατική χρηματοδότηση για τμήμα Τουρκικών Σπουδών σε ήδη υπάρχον πανεπιστήμιο	1	Κρατική χρηματοδότηση για τμήμα Τουρκικών Σπουδών σε ήδη υπάρχον πανεπιστήμιο	14
24	Κρατικό αλβανόφωνο Πανεπιστήμιο	1	Κατασκευή νέων κατοικιών για τους εκτοπισμένους στο εσωτερικό της ΠΓΔΜ	12

Οι τρεις πρώτες προτεραιότητες για τους Σλαβομακεδόνες αφορούν την ασφάλεια και το κράτος δικαίου. Στην πρώτη θέση βρίσκεται η πρόταση για «Αποτελεσματικά μέτρα κατά των παραστρατιωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος» («απαραίτητο» για το 83% των ερωτηθέντων). Ακολουθεί η «ενίσχυση του κράτους δικαίου» και η «ουσιαστική ανεξαρτησία των δικαστηρίων» με 75% και στις δύο περιπτώσεις. Για τους Αλβανούς της ΠΓΔΜ, οι τρεις πρώτες προτεραιότητες αφορούν την ισότητα και την κοινωνική μεταρρύθμιση. Ως πρώτη προτεραιότητα θέτουν τη δημιουργία «κρατικού αλβανόφωνου πανεπιστημίου» («απαραίτητο για το 85%») και ακολουθεί η «πλήρης εφαρμογή της Συμφωνίας της Οχρίδας» με 84% και τα «αποφασιστικά μέτρα για την πρόληψη των διακρίσεων λόγω εθνοτικής καταγωγής» με 82%. Και για τις δύο κοινότητες οι «ελεύθερες και δίκαιες εκλογές» είναι στην τέταρτη θέση της κατάταξης προτεραιοτήτων.

Από τα αποτελέσματα προκύπτει ότι – πλην μίας αξιοπρόσεκτης εξαίρεσης – οι δύο αυτοί κατάλογοι προτεραιοτήτων είναι δυνατό να γίνουν πράξη χωρίς σημαντικές αντιδράσεις από τις διαφορετικές κοινότητες. Όπως οι Σλαβομακεδόνες έτσι και η αλβανική κοινότητα ζητά την «ενίσχυση του κράτος δικαίου» («απαραίτητο» για το 77%) και την «ουσιαστική ανεξαρτησία των δικαστηρίων» («απαραίτητο» για το 66%). Επίσης για την αλβανική κοινότητα τα «αποτελεσματικά μέτρα κατά των παραστρατιωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος» βρίσκονται στη 16^η θέση με 45% να τα θεωρούν ως κάτι «απαραίτητο», 22% «επιθυμητό», 22% «αποδεκτό», 10% «ανεκτό» και μόνο 1% να θεωρούν αυτή την κίνηση απαράδεκτη. Παρομοίως 43% των Σλαβομακεδόνων θεωρούν «απαραίτητα» τα αποτελεσματικά μέτρα κατά των παραστρατιωτικών και του οργανωμένου εγκλήματος, ενώ μόνο 2% τα θεωρούν απαράδεκτα. Η «πλήρης εφαρμογή της Συμφωνίας της Αχρίδας» δεν είναι κάτι απλό για το σύνολο των Σλαβομακεδόνων, ωστόσο οι περισσότεροι τη βρίσκουν «απαραίτητη» (13%) ή «επιθυμητή» (20%) ή «αποδεκτή» (22%), ή «ανεκτή» (19%). Για ένα μειοψηφόν ποσοστό 26% η πρόταση είναι «απαράδεκτη» και έτσι γι' αυτούς η συμφωνία εξακολουθεί να αποτελεί πρόβλημα.

Δυστυχώς, η προτεραιότητα που βρίσκει εντελώς αντίθετες τις δύο κοινότητες είναι η δημιουργία «κρατικού αλβανόφωνου πανεπιστημίου». Αυτή η προοπτική βρίσκεται στην τελευταία θέση για τους Σλαβομακεδόνες, 78% των οποίων τη θεωρούν «απαράδεκτη», ενώ

αντίθετα το 85% των Αλβανών της ΠΓΔΜ θεωρούν τη δημιουργία αλβανόφωνου πανεπιστημίου «απαραίτητη». Ας ελπίσουμε ότι οι Σλαβομακεδόνες θα κατανοήσουν τη σημασία ενός αλβανόφωνου πανεπιστημίου για την αλβανική κοινότητα. Από την πλευρά τους, οι Αλβανοί της ΠΓΔΜ θα πρέπει να προσπαθήσουν να καταλάβουν γιατί οι Σλαβομακεδόνες αντιτίθενται τόσο έντονα σε αυτή την εξέλιξη και να βρουν τρόπο να τους καθησυχάσουν. Είναι προφανής πάντως η ανάγκη για προσεκτικές διπλωματικές κινήσεις ή/και διαμεσολάβηση.

Πολλά ακόμη θα μπορούσαν να ειπωθούν σχετικά με τις δύο κατατάξεις. Γενικά, παρατηρείται μάλλον συμφωνία παρά διαφωνία σχετικά με τις πολιτικές και τις μεταρρυθμίσεις που χρειάζονται και την πολιτική βούληση που απαιτείται. Όλοι θέλουν να γίνει η ΠΓΔΜ δημοκρατική και οικονομικά ισχυρή χώρα και θα χαιρετήσουν κάθε προσπάθεια προς αυτή την κατεύθυνση.

Οι συνέπειες της αποτυχίας

Δεν υπάρχει αμφιβολία ότι όλοι επιθυμούν να γίνει ό,τι απαιτείται ώστε η ΠΓΔΜ να εξελιχθεί σε δημοκρατική και οικονομικά ισχυρή χώρα. Αν όμως η Κυβέρνηση και η Διεθνής Κοινότητα δεν λάβουν τα κατάλληλα μέτρα για τη διασφάλιση της ειρήνης και της σταθερότητας στην περιοχή, τι θα συμβεί; Από έναν κατάλογο 14 διαφορετικών πιθανών εξελίξεων ζητήθηκε από τους ερωτηθέντες να υποδείξουν τι θεωρούν «πολύ πιθανό», «πιθανό», «δεν ξέρω», «μάλλον απίθανο», «απίθανο». Ο πίνακας 3 παραθέτει τα αποτελέσματα για το σύνολο της χώρας, για τις κοινότητες των Σλαβομακεδόνων και των Αλβανών και συνολικά για τις «λοιπές» μειονότητες.

Πίνακας 3. Τι θα συμβεί αν η Κυβέρνηση της ΠΓΔΜ και η Διεθνής Κοινότητα δεν αναλάβουν δράση;

% «πολύ πιθανό»	Σύνολο	Σλαβο-μακεδόνες	Αλβανοί	Λοιποί
Αυξημένη φτώχεια	77	78	74	74
Αυξημένη βία	62	68	43	62
Μετανάστευση νέων	61	64	50	64
Δεν θα γίνουν δίκαιες και ελεύθερες εκλογές	57	59	45	64
Λίγοι θα μπουν στον κόπο να ψηφίσουν στις επόμενες εκλογές	49	50	39	59
Μετανάστευση από το Κοσσυφοπέδιο	32	40	6	32
Η νέα κυβέρνηση θα είναι αδύναμη και αναποτελεσματική	32	31	33	38
Δημιουργία εθνικά «καθαρών» κοινοτήτων	30	35	14	34
Επανάρξη των συγκρούσεων με εστία το Κοσσυφοπέδιο	27	34	5	27
Κήρυξη κατάστασης εκτάκτου ανάγκης και αναβολή εκλογών	21	23	18	13
Βλέψεις γειτονικών χωρών και διάλυση του κράτους	21	24	13	19

Εμφύλιος πόλεμος και επιβολή καθεστώτος διεθνούς προτεκτοράτου	16	19	9	11
Εμφύλιος πόλεμος που θα οδηγήσει σε πόλεμο στην ευρύτερη περιοχή	12	14	7	11
Ανταλλαγή εδαφών με γειτονικές χώρες	9	10	7	10

Όλοι σχεδόν συμφωνούν ότι η μη επαρκής αντιμετώπιση των προβλημάτων που καλούνται να επιλύσουν η Κυβέρνηση και η Διεθνής Κοινότητα θα οδηγήσουν σε «αυξημένη φτώχεια» («πολύ πιθανό» για το 77%), «αυξημένη βία» (62%), «μετανάστευση νέων» (61%) και σε εκλογές που δεν θα είναι «δίκαιες και ελεύθερες» («πολύ πιθανό» για το 57%).

Ωστόσο, αν και το 40% των Σλαβομακεδόνων πιστεύουν ότι η αδυναμία λήψης των κατάλληλων μέτρων για την αντιμετώπιση των προβλημάτων του έθνους θα οδηγήσει επίσης σε «μετανάστευση από το Κοσσυφοπέδιο», μόνο το 6% των Αλβανών συμφωνούν. Παρομοίως μόνο το 5% των Αλβανών της ΠΓΔΜ πιστεύουν ότι η «επανάραξη των συγκρούσεων με εστία το Κοσσυφοπέδιο» είναι «πολύ πιθανή». 18% των Αλβανών και 23% των Σλαβομακεδόνων θεωρούν «πολύ πιθανό» το σενάριο που προβλέπει «κήρυξη κατάστασης εκτάκτου ανάγκης και αναβολή των εκλογών». Επίσης 24% των Σλαβομακεδόνων και 13% των Αλβανών θεωρούν τη διάλυση της χώρας «πολύ πιθανή».

Πέραν αυτών, η απειλή εμφυλίου πολέμου με αποτέλεσμα τη δημιουργία διεθνούς προτεκτοράτου («πολύ πιθανό» για το 16% των ερωτηθέντων), πόλεμου στην ευρύτερη περιοχή («πολύ πιθανό» για το 12% των ερωτηθέντων) ή ανταλλαγής των πληθυσμών με γειτονικές χώρες («πολύ πιθανό» για το 9% των ερωτηθέντων) δεν θεωρούνται πολύ πιθανά σενάρια προς το παρόν. Είναι προφανές ότι οι κάτοικοι της ΠΓΔΜ δεν φοβούνται τόσο τον πόλεμο όσο την προοπτική της κοινωνικής κατάρρευσης και της παρεπόμενης αύξησης της φτώχειας, της βίας, της μετανάστευσης και της κατάρρευσης της δημοκρατίας. Αυτοί οι κίνδυνοι είναι κατά γνώμη τους αναμφισβήτητα υπαρκτοί.

Δίκαιες και ελεύθερες εκλογές

Η επιθυμία για δίκαιες και ελεύθερες εκλογές βρίσκεται στην κορυφή των προτεραιοτήτων όλων των κατοίκων της ΠΓΔΜ ακολουθώντας, με μικρή διαφορά, την ανάγκη για ασφάλεια και – για κάποιες μερίδες του πληθυσμού – την ανάγκη για ισότητα. Πολλοί θεωρούν ότι η διεξαγωγή δίκαιων και ελεύθερων εκλογών είναι αναπόσπαστο τμήμα κάθε σχεδίου εδραίωσης της ειρήνης. Με αυτό το δεδομένο, οι κάτοικοι της ΠΓΔΜ ερωτήθηκαν ποια βήματα έπρεπε να γίνουν τώρα για τη διασφάλιση δίκαιων και ελεύθερων εκλογών. Από έναν κατάλογο 12 επιλογών τους ζητήθηκε να επιλέξουν τι θεωρούν «απαραίτητο», «επιθυμητό», «αποδεκτό», «ανεκτό», «απαράδεκτο» στα πλαίσια μιας επιτυχημένης ειρηνευτικής διαδικασίας. Ο πίνακας 4 παραθέτει τα αποτελέσματα για το σύνολο της ΠΓΔΜ, για την κοινότητα των Σλαβομακεδόνων και για αυτή των Αλβανών και συγκεντρωτικά για τις «λοιπές» μειονότητες.

Table 4. Προϋποθέσεις για δίκαιες και ελεύθερες εκλογές

% «απαραίτητο» ή «επιθυμητό»	Σύνολο	Σλαβο-μακεδόνες	Αλβανοί	Λοιποί
Τα κόμματα να πάψουν κάθε μορφή βίας και εκφοβισμού κατά την εκλογική περίοδο	93	94	97	86
Οι πολιτικοί να αποφύγουν εκφράσεις και συνθήματα που υποδαυλίζουν τα εθνοτικά μίσση	88	85	98	88
Δημόσια δέσμευση των πολιτικών κομμάτων για δίκαιες και ελεύθερες εκλογές	88	87	92	87
Οι διεθνείς παρατηρητές να αναλάβουν ενεργό δράση για τον σεβασμό των διεθνών προδιαγραφών κατά τη διεξαγωγή των εκλογών	81	78	89	77
Τα ΜΜΕ να αποφύγουν τη δημοσίευση και μετάδοση εκπομπών που υποδαυλίζουν τα εθνοτικά μίσση	80	75	95	80
Η αστυνομία, ο στρατός και οι παραστρατιωτικές ομάδες να μην αναμιχθούν στην εκλογική διαδικασία	79	77	87	77
Ομάδες διεθνών παρατηρητών να είναι σε ετοιμότητα στην ΠΓΔΜ όσο το δυνατόν νωρίτερα	76	74	88	71
Εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για τη μείωση των ποσοστών αποχής	76	78	73	70
Παρουσία διεθνών παρατηρητών σε κάθε εκλογικό κέντρο	60	60	60	55
Διεθνείς δυνάμεις να ελέγξουν και να κλείσουν τα σύνορα σε παραστρατιωτικές ομάδες που επιδιώκουν τη διατάραξη των εκλογών	58	69	21	67
Διεθνείς δυνάμεις να ελέγξουν τη διαδικασία ψηφοφορίας σε όλη την επικράτεια κατά τη διεξαγωγή των εκλογών	50	51	51	46
Παρουσία αστυνομικού σε κάθε εκλογικό κέντρο	42	51	13	49

Και πάλι, πλην ελάχιστων εξαιρέσεων, παρατηρείται γενικά συμφωνία μεταξύ των διαφόρων πληθυσμιακών ομάδων της ΠΓΔΜ σχετικά με τα θέματα αυτά. Το 93% θεωρούν «απαραίτητο» ή «επιθυμητό» τα κόμματα να πάψουν κάθε μορφή βίας και εκφοβισμού κατά την εκλογική περίοδο και να αποφεύγεται η επιθετική γλώσσα που υποδαυλίζει τα εθνοτικά

μίση (88%). Επίσης όλα τα πολιτικά κόμματα πρέπει να δεσμευθούν δημοσίως ότι οι εκλογές θα είναι δίκαιες και ελεύθερες (81%)· τα ΜΜΕ πρέπει να αποφεύγουν τη δημοσίευση και μετάδοση εκπομπών που υποδαυλίζουν τα εθνικά μίσση (80%)· η αστυνομία, ο στρατός και οι παραστρατιωτικοί δεν πρέπει να αναμιχθούν στην εκλογική διαδικασία (79%)· ομάδες διεθνών παρατηρητών να είναι σε ετοιμότητα (76%)· πρέπει να γίνει εκστρατεία ενημέρωσης και ευαισθητοποίησης των πολιτών για τη μείωση των ποσοστών απόχης (76%)· και απαιτείται η παρουσία παρατηρητών σε κάθε εκλογικό κέντρο (60%). Δεν υπάρχει σημαντική διαφωνία γι' αυτές τις προτάσεις, επομένως θα μπορούσαν να συμπεριληφθούν σε ένα είδος δημόσιας δέσμευσης των κομμάτων για δίκαιες και ελεύθερες εκλογές.

Ωστόσο, η χρησιμοποίηση διεθνών δυνάμεων για τον έλεγχο της διεξαγωγής των εκλογών δεν θεωρείται «απαραίτητη» ή «επιθυμητή» παρά μόνο από το μισό περίπου του πληθυσμού και μόνο το 50% περίπου όλων των Σλαβομακεδόνων και το 13% των Αλβανών θέλουν να είναι παρών αστυνομικός σε κάθε εκλογικό κέντρο. Αυτό που μοιάζει να θέλει περισσότερο ο κόσμος είναι μια υπεύθυνη συμπεριφορά εκ μέρους των κομμάτων, των πολιτικών και των μέσων μαζικής ενημέρωσης, καθώς και ένα αίσθημα ασφάλειας που μπορούν να προσφέρουν οι διεθνείς παρατηρητές. Οι στρατιωτικές δυνάμεις, εγχώριες ή διεθνείς, δεν είναι ευπρόσδεκτες διότι δεν δικαιολογείται η παρουσία τους κατά την εκλογική διαδικασία στην ελεύθερη και δημοκρατική κοινωνία που όλοι ονειρεύονται.

Αλλά, ακόμη και αν όλα αυτά είναι εφικτά, ακόμη και αν οι πολιτικοί αποφασίσουν να λάβουν σοβαρά υπόψη τα θέματα που αναδεικνύει αυτή η δημοσκόπηση και να δεσμευθούν ότι θα εξασφαλίσουν δίκαιες και ελεύθερες εκλογές, το ερώτημα είναι αν οι πολίτες της ΠΓΔΜ θα ψηφίσουν. Τα ποσοστά αποχής των πρόσφατων εκλογών είναι αποθαρρυντικά. Ίσως τα πράγματα να είναι διαφορετικά αυτή τη φορά. Ίσως ο κόσμος να ψηφίσει αν πεισθεί ότι η ψήφος του έχει αξία. Για τη διασαφήνιση αυτού του κρίσιμου ζητήματος ζητήθηκε από τους πολίτες να απαντήσουν στο εξής ερώτημα: «Αν εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για δίκαιες και ελεύθερες εκλογές, πιστεύετε ότι ο κόσμος θα πρέπει να ψηφίσει;» 87% απάντησαν καταφατικά. (Πίνακας 5) Όταν ερωτήθηκαν αν οι ίδιοι θα ψηφίζαν, το 80% απάντησε «ναι». (Πίνακας 6) Ας ελπίσουμε ότι οι πολιτικοί και οι πολίτες θα αρθούν στο ύψος των περιστάσεων.

Πίνακας 5. Αν εξασφαλιστούν οι προϋποθέσεις για δίκαιες και ελεύθερες εκλογές, πιστεύετε ότι ο κόσμος θα πρέπει να ψηφίσει;

%	Σύνολο	Σλαβο-μακεδόνες	Αλβανοί	Λοιποί
Ναι	87	88	83	89
Όχι	4	4	3	5
Δεν ξέρω	9	8	15	6

Πίνακας 6. Εσείς θα ψηφίζατε υπό αυτές τις συνθήκες;

%	Σύνολο	Σλαβο-μακεδόνες	Αλβανοί	Λοιποί
Ναι	80	81	79	78
Όχι	10	10	7	12
Δεν ξέρω	10	9	14	10